

RADIORESURSLARNI LOYIHALASH JARAYONI

Jumanova Zuxra

*Muhammad Al-Xorazimiy nomidagi Toshkent Axborot texnologiyalar
universiteti Nurafshon filiali o'qituvchisi*

Rajabova Odina

Nurafshon filiali Kompyuter injiniring fakulteti 310-21 guruh talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada biz turli loyiha boshqaruvi metodologiyalarini, jumladan, ushbu sohada keng tanilgan Loyiha Boshqarish Instituti (PMI) tomonidan ishlab chiqilgan PMBOK (Project Management Body of Knowledge), PRINCE2 (Projects IN Controlled Environments), Agile (edjayl) va Lean Six Sigma kabi yondashuvlarni batafsil ko'rib chiqamiz. Shuningdek, ushbu metodologiyalarni qo'llashning amaliy jihatlarini va foydali vositalarni tahlil qilamiz.*

Kalit so'zlar: *mobil ilova, texnologiya, dasturlash tillari, axborot tizimlari, platformalar.*

Loyiha boshqaruvi - bu ma'lum bir maqsadga erishish uchun resurslarni samarali tashkil etish, rejalashtirish va nazorat qilishning muhim jarayonidir. Loyihalar turli sohalarda, jumladan, qurilish, muhandislik, sog'liqni saqlash va moliya kabi sektorlarda keng qo'llaniladi.

Loyihaning asosiy xususiyati shundaki, u noyob mahsulot, xizmat yoki natijani yaratishga qaratilgan vaqtinchalik sa'y-harakatdir. Loyihalar katta yoki kichik, oddiy yoki murakkab, arzon yoki juda qimmat bo'lishi mumkin, ammo ularning barchasi samarali boshqaruvni talab qiladi.

Loyihaning miqyosi va murakkabligidan qat'i nazar, puxta rejalashtirish, resurslarni oqilona taqsimlash va doimiy nazorat muvaffaqiyatli yakunlash uchun kalit hisoblanadi.

Loyiha Boshqaruvi Instituti (PMI) ta'kidlaganidek, har bir loyihaning aniq boshlanishi va oxiri mavjud.

Loyihalar mustaqil ravishda amalga oshirilishi yoki katta dastur yoki portfelning bir qismi sifatida boshqarilishi mumkin. Dastur bir-biriga bog'liq loyihalar to'plamini anglatasa, portfel esa o'zaro bog'liq dasturlar yoki loyihalarni o'z ichiga oladi.

Loyihalarni boshqarishda asosan uchta yondashuv qo'llaniladi: an'anaviy (predictive/waterfall), moslashuvchan (agile) va gibrid (hybrid).

An'anaviy yondashuv loyihani bosqichma-bosqich, ketma-ketlikda bajarishni nazarda tutsa, moslashuvchan yondashuv loyihaning o'zgaruvchan talablariga tezkor moslashish va doimiy takomillashtirishga e'tibor qaratadi.

Gibrid yondashuv esa an'anaviy va moslashuvchan metodlarning eng yaxshi jihatlarini o'zida mujassam etadi.

Samarali loyiha boshqaruvi nafaqat belgilangan vaqt, byudjet va sifat maqsadlariga erishishga, balki manfaatdor tomonlarning talablarini qondirishga ham yordam beradi.

Loyiha menejerining vazifasi resurslarni oqilona taqsimlash, jamoani boshqarish, risklarni minimallashtirish va doimiy ravishda kommunikatsiyani ta'minlashdan iborat.

Loyihani muvaffaqiyatli boshlash uchun puxta tayyorgarlik ko'rish va aniq rejaga ega bo'lish muhim ahamiyatga ega.

Bunda, boshqaruv yondashuvidan qat'iy nazar, loyihaning nizomini (project charter) ishlab chiqish birinchi qadam hisoblanadi.

Loyiha nizomi loyihaning asosiy tafsilotlarini o'z ichiga olgan hujjat bo'lib, u loyihaning maqsadlari, qamrovi, kutilgan natijalari, zarur resurslar, loyiha jamoasi va vaqt chegaralarini aniq belgilab beradi.

Loyiha nizomi loyihaning *“tug'ilganlik guvohnomasi”* sifatida qaraladi, chunki u loyiha menejeriga tashkilot resurslaridan foydalanish uchun rasmiy ruxsat beradi.

Nizom odatda Microsoft Office (PowerPoint, Excel yoki Word) dasturlarida tayyorlanadi va loyiha davomida homiy roziligiga asosan yangilanib boradi.

Samarali loyiha nizomida quyidagi asosiy elementlar aks ettirilishi lozim:

- Loyihaning asoslari va ehtiyojlari bayonoti: Loyihaning nima uchun zarurligini va qanday muammolarni hal qilishini tushuntirib beradi.

- Loyihaning maqsadlari: Loyiha orqali erishilishi kutilayotgan aniq va o'lchovli maqsadlarni belgilaydi.

- Loyihaning chegaralari: Loyiha qamroviga nimalar kirishi va nimalar kirmasligini aniqlaydi.

- Asoslangan biznes keys: Loyihaning moliyaviy jihatlarini, jumladan, xarajatlar, kutilayotgan foyda va natijalarni hamda ularning kelib chiqish hisob-kitoblarini o'z ichiga oladi.

- Samaradorlik metrikalari: Loyihaning muvaffaqiyatini o'lchash uchun qo'llaniladigan ko'rsatkichlarni belgilaydi.

- Loyihaning taxminiy byudjeti: Loyihani amalga oshirish uchun zarur bo'lgan moliyaviy mablag'lar miqdorini aniqlaydi

- Vaqt rejalar: Loyiha bosqichlari bo'yicha belgilangan muddatlarni ko'rsatadi.

- Loyiha ishtirokchilari: Mijozlar, homiylar, loyiha jamoasi va manfaatdor tomonlar haqida ma'lumot beradi.

- Kutilayotgan natijalar: Loyiha yakunida erishilishi rejalashtirilgan asosiy natijalarni sanab o'tadi.

- Asosiy risklar: Loyiha boshida aniqlangan potensial xavf-xatarlar va ularni boshqarish strategiyalarini ko'rsatadi.

- Loyiha muddati: Loyihaning boshlanish va tugash sanalarini belgilaydi.

- Loyiha yondashuvi: Loyihani amalga oshirish uchun qaysi metodologiya (masalan, an'anaviy, agile yoki gibrid) qo'llanilishini aniqlaydi

Puxta ishlab chiqilgan loyiha nizomi loyiha jamoasi, manfaatdor tomonlar va homiylar o'rtasida umumiy tushunishni shakllantiradi hamda loyihani

muvaffaqiyatli boshqarish uchun mustahkam poydevor yaratadi. Shuningdek, loyiha nizomi loyiha davomida qaror qabul qilish va o'zgarishlarni boshqarish uchun mo'ljal vazifasini o'taydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Maxtumquli, M. (2023, January). MOBIL ILOVALAR YARATISH ZARURIYATI VA ISTIQBOLLARI. In Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (Vol. 2, No. 1, pp. 135-138).

2. Solidjonov, D., & Arzikulov, F. (2021). WHAT IS THE MOBILE LEARNING? AND HOW CAN WE CREATE IT IN OUR STUDYING?. Интернаука, (22-4), 19- 21.

3. Solidjonov, D. (2021). TA'LIMNING RIVOJLANISHI UCHUN DIGITAL LEARNING KONSPEKSIYASINING TENDENTSIYALARI. Scienceweb academic papers collection.

4. Solidjonov, D. (2021). APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND ONLINE PLATFORMS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM. Scienceweb academic papers collection.

5. Solidjonov, D. (2022). IMMERSIVE AUGMENTED REALITY AND VIRTUAL REALITY TECHNOLOGY FOR EDUCATION. Involta Scientific Journal, 1(3), 249-256.

6. Nuriddin ogli, N. M. (2022). MOBIL TEXNOLOGIYALARDAN MUHANDISLIK MASALALARINI ORGANISHDA FOYDALANISH AFZALLIKLARI. Journal of new century innovations, 17(3), 100-103.